



SLUTRAPPORT

Tillväxtfondens projekt nr 2017/200

**Projektnamn: GreenWorks - en Förstudie för utveckling av plattform för digital
arbetskraftsförmedling till Trädgårdsproducenter**

GreenWorks – en digital lösning för arbetskraftsförmedling och integration i de gröna näringarna

Sammanfattning

Projektets målbild var att belysa förutsättningar för ett digitalt verktyg för att koppla arbetskraft till de gröna näringarna. Det finns ett stort intresse från både arbetsgivare och arbetstagare. Potentialen för att utveckla det svenska lantbruket är mycket stort. Många nyanlända svenskar behöver instegsjobb vilka delvis går att finna i lantbruket men utmaningarna är flera. Förmedlade uppdrag och arbetstagare måste kvalitetssäkras. En regional organisation bör stå bakom varje system. Teknisk måste systemet vara mycket användarvänligt och transaktioner och administration måste ha en mycket hög grad av automation då det kommer att generera många små transaktioner. Det finns liknande system på marknaden men inget som löser uppgiften fullt ut. För att gå vidare behövs finansiering och för teknikutveckling och uppstart i storleksordningen 1.2–1.4 miljoner i extern finansiering. Målet är att kunna leverera tjänster till odlingssäsongen 2018.

På sikt skulle ett liknande system kunna ha många regionala noder inom flera näringar och stötta nyanländas insteg på den svenska arbetsmarknaden.

Bakgrund

Hela livsmedelsproduktionen och därmed lantbruket står inför enorma globala utmaningar med ökade krav på produktion samtidigt som klimatförändringar kommer att påverka odlingsförutsättningar mm. Dessutom har vi på nationellt och regionalt plan haft stora utmaningar. Kriserna har avlöst varandra inom olika branscher, där mjölk och gris är de senaste. Det finns dock ett antal möjligheter i till exempel en ökad produktion och minskad miljöpåverkan, som delvis bygger på att vi i Sverige har andra produktionsförutsättningar och ett striktare regelverk än många andra länder.

Trädgårdsbranschen är en näring med stor utvecklingspotential i Sverige och ett flertal signaler pekar på att den skulle kunna komma att expandera.

- Kundernas och konsumenternas efterfrågan på svenska och/eller närodlade produkter är större än någonsin och verkar inte mattas av.
- Både den nationella och flera regionala livsmedelsstrategier pekar på behovet av en ökad egenförsörjning, där vi i Sverige i princip enbart är självförsörjande på spannmål och morötter på vegetabiliesidan.
- Trädgårdsprodukter ger stor avkastning på liten yta vilket kan vara räddningen för många mindre lantbruk.

Men en av de stora utmaningarna för företagen är att trädgårdsodling i allmänhet och ekologisk odling i synnerhet, har ett stort behov av arbetskraft. Detta är ett behov som varierar kraftigt, både över säsong och i kortare tidsperspektiv. Gemensamt kan dock sägas att de arbetsuppgifter som skall lösas ofta har låga formella krav på utbildning, det är ofta enklare tjänster med låg eller mycket låg

instegströskel. Det kan röra sig om plockning av frukt, handhackning av ogräs i morotsodlingar eller manuell uppdragning av ogräs i växande kulturer.

Vår långsiktiga ambition i förlängningen av denna förstudie är att utveckla en teknisk lösning, t ex i form av en app eller annan teknikplattform, för att på ett kostnadseffektivt sätt förmedla arbetskraft inom de gröna näringarna. Innovationen skall förmedla behovet av arbetskraft till producenter i framför allt trädgårdsnäringen där arbetare med kort varsel hoppar in på timmar då skörden eller vädret kräver det. Tekniken skall dessutom vara utformad så att administrationen för den enskilde lantbrukaren hålls på ett minimum, samt helst bygga på en affärsmodell som gör att den kan bära sina egna drifts- och underhållskostnader.

Projektets Mål

Projektets målbild är att genomföra en förstudie som beskriver förutsättningarna genom att belysa följande tre huvudfrågeställningar:

- Hur ser lantbrukarnas intresse ut för en arbetsförmedlingstjänst, hur bör tjänsten utformas för att bli funktionell och ändamålsenlig?
- Vilka tekniska plattformar finns det idag för liknade tjänster? Hur är de uppbyggda? Går det att utgå från en befintlig modell som anpassas efter våra kundkrav eller behöver vi utveckla ett eget system?
- Vilka ekonomiska kriterier skall användas som underlag för att utveckla och driva tjänsten?

Projektmedtagare

Projektägare är Ulrik Lovang, Lovang Lantbrukskonsult AB. Lovang har ett stort antal lantbrukare som kunder och har mycket lång erfarenhet av expertrådgivning inom växtodling och trädgårdsproduktion. Han deltar i ett stort antal utvecklingsaktiviteter och kan definiera, samt förstå bakgrunden till både den enskilde lantbrukarens och branschens behov och utmaningar.

Fredrik Stark är senior IT-rådgivare och driver Lantbruksit i Sverige, ett företag som specialiserat sig på digitala tekniska lösningar i de gröna näringarna. Fredriks engagemang är brett, dels är han involverad i ett stort antal praktiska utvecklingsprojekt, dels driver han frågor om digital infrastruktur i glesbygd och erbjuder ett antal tjänster inom detta område.

Jesper Lindström på JL Utveckling har ett förflutet inom forskningsinstitut och livsmedelsutveckling. Han har stor erfarenhet av att agera inom olika former av innovationssystem och har arbetet med olika former av projektledning.

Tidsperiod

Projektet genomfördes under perioden mars 2017 tom november 2017.

Arbetsmetodik

Projektet har genomfört fyra olika insatser för att skapa en bred förståelse för förutsättningarna.

- Intervjuer med lantbrukare som idag regelbundet använder sig av någon form av bemanningslösning. Intervjuerna har utgått från deras situation idag men även fokuserat på hur en tjänst skall vara utformad för att ge önskad effekt i framtiden.
- En juristfirma har genomlyst en fiktiv arbetsmodell för att peka på svagheter och möjligheter när det gäller anställningsformer, arbetsgivaransvar och liknande.
- Vi har sökt och identifierat ett flertal tekniska lösningar som på olika plan uppfyller de krav som definierats under processen. Lösningarna har vi utvärderat i relation till nytta/funktionalitet för den tänkta målgruppen. Vi har även identifierat möjliga teknikleverantörer av liknande system och utvärderat dessa genom att granska deras publika information. Några intressanta leverantörer har vi träffat och intervjuat för att förstå hur deras olika lösningar för matchning av kompetenser och affärslösningar är utformade.

- Vi har byggt och modellerat kalkylmodeller för att få en förståelse för vilka kostnader som finns inbyggt i den tekniska lösningen, vilken arbetsinsats som krävs för att sätta ett fungerande system i sjön och vilka driftskostnader som är förknippade med ett färdigt system.

Resultat

Kundintresse

Intervjuer med lantbrukare och representanter för arbetstagare visar ett stort intresse för den beskrivna typen av lösning. Det finns ett mycket stort uttalat behov att kunna få in arbetskraft på kort sikt, ett behov som idag inte tillfredsställs och som upplevs som ett hinder för företagets utveckling. Idag saknar man de nätverk som krävs för att få kontakt med och hålla en kontinuerlig dialog med arbetstagare. Om man använder externa arbetare upplever man att den administrativa bördan är mycket tung. Det finns även en osäkerhet om man har förstått varandra och arbetarna kommer att dyka upp på rätt plats vid rätt tidpunkt.

Hos de intervjuade lantbrukarna fanns det också en stor förståelse för att nyanlända inte kunde det svenska språket eller hade andra kulturella tolkningar, det fanns dessutom en vilja och engagemang att vara med och integrera individer i samhället. Man hade dessutom en pragmatisk syn på hur man löste problem med logistik och anpassade arbetstider för att arbetet skulle bli funktionellt för båda parter.

Under intervjuerna har vi utmejslat ett stort antal krav som den tekniska delen av tjänsten bör uppfylla. Detta kan röra sig om möjlighet till statusuppdatering, mobilanpassning, länkning till kartor eller andra geografiska plattformar etc. Ett stort antal av dessa krav måste uppfyllas för att en kommande lösning skall vara funktionell och hanterbar.

Teknik

De tekniska lösningar som utvärderats sträcker sig från fullt utvecklade sociala medieplattformar t ex Facebook och liknande, via färdiga lösningar i andra branscher till ett resonemang kring hur en egenutvecklad plattform skulle kunna utformas och utföras. De förstnämnda systemen finns i praktiken idag men bygger dels på att det finns en gemensam föresats och redan etablerade nätverk mellan lantbrukare och utförare. Plattformen hanterar inte några ekonomiska transaktioner eller administration med t ex arbetsvillkor eller försäkringar vilket gör att de inte uppfyller mer än delar av lantbrukarnas förväntningar.

De etablerade tjänster vi har tittat på har ofta en välutvecklad teknisk plattform med mobilanpassade system för intresseanmälan och likande. Dessa bygger dock undantagslöst på att det finns en stor administrativ hantering bakom systemet med intervjuer och fysisk hantering av dokument för matchning av rätt individ till rätt tjänst mm. Här bli kostnaden för hantering av varje individ så hög att systemen förutsätter antingen ett längre (månadsvis, halvårsvis) engagemang av utföraren eller att aktiviteten köps av en och samma kund vid många tillfällen även om arbetsinsatsen vid varje tillfälle är kort. Detta kan då t ex handla om personal under en festival.

Inget av systemen har varit riggade för att hantera både många individer och små korta uppdrag, där det dessutom finns en begränsad betalningsförmåga som begränsar möjligheten att finansiera tjänsten.

Teknikkrav

Ett fullt utbyggt System består i stort av tre olika huvuddelar, vilka är app för telefon och surfplatta, webbplats och så kallad backend för både web och app. Backend är den mjukvara som finns på servrar för att knyta ihop och hantera informationsflödet mellan app, web, banktjänster, mail mm. En stor del av systemets funktionalitet byggs i backend och jobbar där utan att "synas" för användaren.

I appen är det viktigt att skapa ett enkelt och intuitivt flöde, med särskilt fokus på att hantera flera olika språk på ett enkelt sätt. Det är också viktigt att hantera de olika användargrupperna, som t ex

kan vara lantbrukare, fältarbetare, gruppleddare, administratör eller ekonomiansvarig. Dessa olika grupper skall ha en vy som är anpassad efter deras behov.

För att bygga ett tekniskt system som löser det definierade problemet och skapar en kommersiell tjänst, så krävs ett målinriktat arbete med utveckling och testning av flera olika delsystem i tjänsten. Detta arbete innehåller bland annat kravställning, riskanalys, grafisk design och programmering. Ett sådant arbete sker huvudsakligen sekventiellt i ett flertal delsteg, där varje steg kräver att föregående steg är utfört och att funktionaliteten verifieras. Vissa parallella aktiviteter kan dock göras om tjänsten ska byggas snabbt, men detta skapar en större osäkerhet och risk i projektet.

Vi har under arbetet tagit fram en övergripande utvecklingsplan och kalkyl för teknikutvecklingen vilket ger en kvalitativ bedömning av utvecklingsarbetet, utifrån projektgruppens erfarenheter av produkt- och systemutveckling.

Juridik

Den juridiska genomlysningen visade att anställningsformatet är avgörande för hur man skall kunna hantera den här typen av förmedling. Den stora utmaningen är att hitta en funktionell modell för anställning som hanterar de arbetstagarna på ett korrekt och rättvist sätt men som inte skapar en överbelastning på den administrativa sidan för lantbrukaren. Även här finns det tämligen nyckelfärdiga lösningar som idag används i andra sammanhang och som sannolikt går att anpassa efter branschens behov.

Ekonomi

Under projektet har vi belyst de ekonomiska förutsättningarna ur två perspektiv – dels hur det ekonomiska flödet mellan arbetsgivare, förmedlare och arbetstagare skall fungera och hur detta skulle kunna vara en del av driftfinansieringen för ett kommande system, dels vilka utvecklingskostnader som en kommersialisering av projektet skulle kräva.

De tjänster och betalningar som den här typen av plattform skulle förmedla är många (100- eller 1000-tals) samtidigt som de enskilda summorna till löntagarna är förhållandevis små, då betalning ofta sker för ett fåtal arbetstimmar åt gången. Konsekvensen av detta flöde är att administrationen av betalningar och transaktioner måste automatiseras i så stor omfattning som möjligt. De företag som arbetar med bemanning som vi har haft kontakt med, har en hög grad av manuellt arbete i alla led vilket dock medför ett administrativt påslag som vi inte bedömer är rimligt i detta sammanhang. Övrig bemanningsbransch jobbar dessutom i regel med mycket längre uthyrningsperioder, 6 månader är inte ovanligt, och då slås kostnaden ut på fler timmar. En konsekvens av att branschen har många anställda under kort tid blir då att ett system måste vara tekniskt välutvecklat för att administration och transaktioner i mycket hög grad måste automatiseras.

Våra kalkylmodeller visar att systemet inkl 10% påslag skulle bära sina egna driftskostnader utifrån den förväntade volymen arbetskraft som skulle kunna förmedlas i Östergötland på kort sikt. På längre sikt bör volymen öka lokalt och även fler geografiska områden kunna använda tjänsten, vilket då skapar förutsättningar för vinst och finansiering av själva utvecklingskostnaderna av systemet.

Vi har utvärderat och uppskattat kostnaden av den tekniska utveckling som krävs för att vi skall kunna utveckla tjänsten till en kommersiell prototyp. Våra beräkningar visar att den tekniska utvecklingen för ett fullskaligt system har kostnader på ca 900 000 kr. Till detta kommer administrativa kostnader för att bygga upp nätverk med de olika aktörerna och trimma in systemet. Uppskattningsvis till en kostnad av 400 000 kr. Det går att bygga systemet för en längre kostnad men då uppnås inte full funktionalitet.

Slutsatser och resonemang

Det finns ett stort och genuint intresse för den här typen av lösning, både från lantbrukare och från de aktörer som arbetar med integration och arbetsmarknad. Vi har under de möten och

presentationer vi gjort mött ett flertal aktörer som uttrycker behovet av den här typen av tjänst. Ofta med tillägget att någon borde fixa det....

En produkt/tjänst av den beskrivna typen har sannolikt svårt att enbart fungera digitalt. Vårt resonemang bygger på att varje regionalt system har två noder där den ena är personer i nätverket som agerar inkastare och uppstartare – de känner lantbrukarna och kan lotsa in dem och deras behov. Den andra är en aktör/organisation som har nätverk och kontaktytor bland arbetstagarna och som kan agera länk och stöd in i systemet. Vidare ser vi ett stort behov av att kvalitetssäkra både de individer som skall utföra arbetet och hur man som beställare initialt lägger in uppdrag och utformar själva arbetsuppgiften.

En teknisk lösning som utvecklas unikt för detta ändamål är sannolikt det mest ändamålsenliga, men kräver en större finansieringsinsats för att fungera än de befintliga system som eventuellt skulle kunna uppfylla en del av kraven. Gränssytor mot de båda huvudgrupperna som skall nyttja systemet måste vara ändamålsenligt och lättanvänt. Dessutom skall administrationen vara mycket högt automatiserad för att minimera det manuella arbetet.

En offentlig finansierad utveckling av grundsystemet är ett "enkelt" sätt att få igång verksamheten. Genom sin goda möjlighet att lösa det som arbetsförmedlingen och andra aktörer har haft så svårt att lösa historiskt så blir kostnaden för samhället lågt i relation till den ekonomiska nytta som skapas när fler personer kommer ut i arbetslivet. Lönsamheten i systemet måste dock vara tillräcklig för att klara den löpande driften. Förändrade förutsättningar, t ex nya säkerhetslösningar eller krav från teknikleverantörer, kräver även att det finns kompetens, kapacitet och ekonomi att förädla och uppdatera systemet. Lämpligast är att troligen att man startar ett flertal regionala system där teknikplattformen ägs av ett företag men regionala aktörer bygger noder och nätverk.

Nästa steg

Vi tittar nu på vilka finansiella och organisatoriska möjligheter som finns för att utveckla en plattform med målet att denna skall kunna leverera en prototypversion för sommaren 2018 samt till sommaren 2019 finnas tillgänglig på helt kommersiell basis.

Kommunikation

Projektplanen omfattade inte någon resultatförmedling. Dock har resultaten under projektets gång presenterats i samband med studiebesök på Vreta Kluster samt muntligt till lantbrukare som varit intresserad av att anlita eller redan idag anlitar tillfällig arbetskraft. Resultaten har även presenterats för studieförbundet Bilda som under 2016 och 2017 organiserat de 30-talet personer som arbetat på östgötska gårdar med enklare arbetsuppgifter.

Datum: 2017-11-30

Projektledare

Ulrik Lovang

Fredrik Stark

Jesper Lindström